

บทคัดย่อ

โครงการ การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ศูนย์เด็กเล็ก และเทศบาลตำบลหนองสอ อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ การดำเนินการในระยะเวลา 1 ปี 3 เดือน นับตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2555 ถึงเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2556 มีวัตถุประสงค์ 4 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพ การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และการมีส่วนร่วมของชุมชน ศูนย์เด็กเล็ก และเทศบาลตำบลหนองสอ ในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย 2) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ศูนย์เด็กเล็ก และเทศบาลตำบลหนองสอ 3) เพื่อศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และ 4) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ศูนย์เด็กเล็ก และเทศบาลตำบลหนองสอ

กระบวนการศึกษาของโครงการเน้นการเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วมเป็นหลักมีการจัดประชุมทำความเข้าใจแนวทางกับ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองสอ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนสมบูรณ์ ซึ่งสังกัดเทศบาลตำบลหนองสอ อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ ประกอบกับใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลผู้เกี่ยวข้อง เพื่อประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย รวมถึงสังเกตสภาพการจัดการเรียนรู้ และสภาพการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 2 แห่ง และสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำ คณะผู้บริหารและพนักงานเทศบาล ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ผู้เฒ่าผู้แก่ ชาวบ้าน ครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตเทศบาลหนองสอ และครู ผู้ดูแลเด็กของทั้ง 2 แห่ง

ข้อค้นพบของโครงการมีดังนี้ คือ 1) ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานการณ์และสภาพบริบท ด้านทุนทางสังคมและทรัพยากรในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสองแห่ง 2) การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจากการศึกษา พบว่าเด็กมีพัฒนาการตามวัย ทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา แต่แตกต่างกันตามศักยภาพ ตามวัย และการอบรมเลี้ยงดู 3) การมีส่วนร่วมของชุมชน เทศบาล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็ก พบว่า ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสองแห่งได้รับการดูแลด้านงบประมาณจากเทศบาลตำบลหนองสอซึ่งเป็นต้นสังกัดทุกปี โดยสนับสนุนด้านอาหารกลางวัน นม การจัดซื้อสื่ออุปกรณ์ เงินเดือนและสวัสดิการของครูผู้ดูแลเด็ก 4) ปัจจัย เงื่อนไข ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วม ที่สำคัญ คือ 1) การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยการร่วมกันรับรู้ปัญหา การเห็นความสำคัญของเด็กและผลกระทบที่จะเกิดกับเด็ก 2) การร่วมกันจัดการเรียนรู้ให้เด็ก โดยต้องใช้วิถีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและสิ่งที่มีในท้องถิ่นเป็นหลัก และ 5) แนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ

จัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีแนวทางที่สำคัญคือ 1) การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมระบุปัญหา 2) การสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา ทำให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจปัญหาร่วมกัน และเข้าใจข้อจำกัดในการทำงานต่างๆของแต่ละฝ่าย 3) การร่วมกันคิดวางแผนการแก้ปัญหาและระบุวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก 4) การดำเนินการแก้ปัญหาและลงมือปฏิบัติและเมื่อได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ร่วมกันเมื่อเข้าใจและร่วมกันกำหนดคุณลักษณะเด็กของชุมชน เป็นการนำไปสู่การระบุวิธีการในการร่วมกันพัฒนาเด็ก

การดำเนินการวิจัยในโครงการนี้ ได้เสร็จสิ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทำให้นักวิจัย ทั้งที่เป็นนักวิชาการ และนักวิจัยในพื้นที่ ตลอดจนนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัยได้เกิดการเรียนรู้กระบวนการทำงานวิจัยและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองในหลายประเด็น ส่วนที่สำคัญที่สุดคือ เป้าหมายในการแก้ปัญหการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยสำเร็จ และทำให้เด็กๆในชุมชนมีคุณภาพชีวิตในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีขึ้นกว่าเดิม อย่างไรก็ตาม งานการพัฒนานั้น คงไม่สามารถหยุดไว้เพียงเท่านี้ ด้วยชุมชน ผู้ปกครอง และครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังหวังว่า เด็กจะได้รับการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง จึงยังมีประเด็นที่ทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันเร่งหาทางออกให้แก่เด็กในพื้นที่ต่อไป การดำเนินการวิจัยในโครงการนี้ ได้เสร็จสิ้นไปส่วนหนึ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทำให้นักวิจัย ทั้งที่เป็นนักวิชาการ และนักวิจัยในพื้นที่ ตลอดจนนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัยได้เกิดการเรียนรู้กระบวนการทำงานวิจัยและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองในหลายประเด็น ส่วนที่สำคัญที่สุดคือ เป้าหมายในการแก้ปัญหการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยสำเร็จ และทำให้เด็กๆในชุมชนมีคุณภาพชีวิตในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีขึ้นกว่าเดิม อย่างไรก็ตาม งานการพัฒนานั้น คงไม่สามารถหยุดไว้เพียงเท่านี้ ด้วยชุมชน ผู้ปกครอง และครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังหวังว่า เด็กจะได้รับการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง จึงยังมีประเด็นที่ทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันเร่งหาทางออกให้แก่เด็กในพื้นที่ต่อไป อาทิ การจัดหาสถานที่ในการจัดสร้างหรือปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เหมาะสม หรือ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ปลอดภัยจากมลภาวะ การต่อยอดการจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และสังคมของชุมชนหนองสอ เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีความพร้อมในการดำรงชีวิต มีความรักในถิ่นฐานบ้านเกิด และสามารถร่วมกันพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน